

Research Paper

Analyzing the Effects of the Principles of New-Urbanism in the Development of Tourism in the Central Core of Cities

Mohammadhosein Kangari¹ , Mostafa Behzadfar² , Akbar Abdollahzade Taraf^{*3} , Hasan Sattari Sarbangholi⁴

¹ Ph.D. Student in Department of Urbanism, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran. (mohammadhosein.kangari@gmail.com)

² Full Professor in Department of Architecture and Urban Planning, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran. (behzadfar@iust.ac.ir)

³ Assistant professor in Department of Urbanism, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran. (taraf_1981@iaut.ac.ir)

⁴ Associate professor in Department of Urbanism, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran. (sattari@iaut.ac.ir)

© The Author(s)

publisher: University of Mazandaran

[10.22080/jtpd.2025.26807.3868](https://doi.org/10.22080/jtpd.2025.26807.3868)

Received:

February 25, 2025

Accepted:

April 21, 2025

Available online:

July 20, 2025

Keywords:

principles of newurbanism, tourism development, central core of the city, pedestrian orientation

Abstract

Context and Purpose: The present study aims to identify common components between the theory of New Urbanism—particularly the principle of walkability—and the development of urban tourism. Its main focus is on empowering the central core of cities to better meet the needs of tourists. Historically, cities emerged as structured systems to organize social functions. Over time, with the expansion of public spaces and advancements in transportation, urban structures evolved. These developments created attractions that laid the groundwork for the tourism industry. However, the growing influx of tourists brought challenges in meeting their needs. Many cities, due to neglecting tourism-related components, faced setbacks. Thus, understanding the link between urban planning theories and tourism is essential for the simultaneous development of both fields.

Design/methodology/approach: The research, with a mixed approach and with practical goals, uses the descriptive-analytical method to reach the answer to the research question.

Findings: The findings of the research show that there is a strong and meaningful relationship between the principles of New Urbanism and the development of tourism.

Conclusion: According to the commonalities of the New-urbanism and tourism theories, if New-urbanism's principles are emphasized and paid attention to in the central core of the cities, tourism can be strengthened. **Originality/value:** Dealing with an interdisciplinary issue that can improve the existing situation and reduce costs by using the common principles between different theories in the context of a city is a valuable issue that can reduce urban management costs. Relying on documented and unchangeable principles and using logical methods to reach the answer are the characteristics of this research. However, these findings will have different results in abnormal conditions.

**** This article is extracted from a doctoral dissertation in the field of Urban Planning at the Islamic Azad University, Tabriz Branch, entitled "Applying the Principles of New Urbanism in Tourism Development in the Central Core of Cities (Case Study: Tabriz)."**

***Corresponding Author:** Akbar Abdollahzade Taraf

Address: Iran, Tabriz, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Department of Urban Planning

Email: taraf_1981@iaut.ac.ir

Tel: 09143103378

Extended Abstract

1. Introduction

In different periods, different theories about urban development and urban planning have been proposed, but considering that in the theory of New-urbanism, features such as pedestrian orientation, centered neighborhood, emphasis on the traditional structure of neighborhoods, as well as the sense of place and identity have been emphasized. Traditional cities in Iran have these features by nature, and on the other hand, this traditional structure is considered one of the tourist attractions and tourism goals, so examining the characteristics of the theories of both urban planning and tourism fields can fulfill the goals of this research.

The general purpose of this research is to create a logical connection between new urbanism and tourism in the context of the city center, which tries to adapt to the conditions prevailing in the traditional cities of Iran. This research is done to answer this main question: How are the principles of New-urbanism effective in the development of tourism in urban centers?

2. Research Methodology

In this research, two key issues are presented as the premise of the research, and the definitions and records of the studies are recounted. First, it discusses the theory of New-urbanism and its principles, especially pedestrian orientation and walkability. Then, Tourism and tourism-related components are discussed. Moreover, in the following, the studied context, which is the central core of traditional cities as a meeting place of presuppositions, is discussed and investigated. This research is of a

fundamental-exploratory type, in which an in-depth descriptive-analytical method based on library and document studies was used, which, along with the strategies of comparative analysis between theories and rational conclusions, led to the discovery of a common language between the theory of New-urbanism and tourism has been developed.

With the premise that new urbanism is effective in the development of tourism in the context of the central core of traditional cities, the main hypothesis was formed. According to this main hypothesis, the characteristics of the central core of the city were first examined and based on this, the types of tourism were extracted based on the tourism goals related to the tourism of the central core of the city and the criteria related to each of the types of tourism and the necessary public infrastructure. The principles of New-urbanism can strengthen these features by defining the criteria and finding common keywords, using the library method, and based on the conclusions and findings, the relevant table was presented.

3. Research Findings

The topic of tourism has a direct relationship with almost all other factors and issues of human society, such as economic, environmental, attractions, policies, culture, security, health, history, symbols, religions, infrastructure, technology, crises, etc. These issues are also related to the city and urban life, and in some cases, they have a mutual influence. In simpler language, this effect can be interpreted as such that the development of tourism causes the prosperity of cities in various aspects, and on the other hand, the development of cities will attract tourists and the

prosperity of tourism, although there are various external factors that affect this relationship. In other words, cities are physical places where the needs of tourists and residents meet.

This research analyzes the common literature between New-urbanism theory and tourism regeneration components. It also examines the findings, studies, and expansion of New-urbanism principles, types of tourism, components, and their definitions, converting them into criteria. By comparing these elements, we ultimately establish a direct and effective connection between New-urbanism principles and certain types of tourism, along with the supporting infrastructure and amenities.

Regarding the relationship between pedestrian orientation and tourism, considering the attractiveness of the central core of Iran's traditional cities due to the existence of traditional context and historical elements that attract the majority of tourists who travel to know the historical characteristics and understand the characteristics of these cities attract, considering that this part of the cities has been formed mainly based on the pedestrian circulation and the walkability and the characteristics of these criteria throughout history, if the central core of the city is revived and empowered, tourism will also be strengthened because of the needs of tourists. It will be provided both in terms of public needs, such as services, and in terms of spiritual needs, following the travel goals, such as the ease of visiting historical places within walking distance.

4. Conclusion

The answer to the question of this research was given in the discussion and results section, and it was answered

according to the commonalities of the theories. If these principles are emphasized and paid attention to in the central core of the cities, tourism can be strengthened.

Considering that the main method used in this research is descriptive-analytical and mainly includes theoretical topics, it is suggested that other researchers measure the impact of these principles and components on each other in the context of different cities using quantitative methods, and pay attention to quality. The findings of this research have been analyzed and concluded with the assumption of the normal and general state of societies in which interventions such as wars, crises, policies, etc., do not happen. Therefore, these findings are in unstable conditions. Political and economic as well as times of crisis and disaster, are invalid. Finally, every city, like the fingerprint of every human being, which is almost unique, has certain unchangeable characteristics that distinguish it from other cities, and these characteristics are rooted in history, culture, climate, etc. It faces a serious challenge to make decisions about urban plans using non-native theories, which emphasizes the attention of thinkers and experts, and macro and micro decision makers in this regard.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the people for their scientific consulting in this paper.

علمی پژوهشی

واکاوی تأثیرات اصول نوشهرگرایی در توسعه گردشگری هسته مرکزی شهرها

محمد حسین کنگری^۱ , مصطفی بهزادفر^۲ , اکبر عبدالله زاده طرف^۳ , حسن ستاری ساربانقلی^۴

^۱ دانشجوی دکتری تخصصی گروه شهرسازی، دانشکده معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران
(mohammadhosein.kangari@gmail.com)

^۲ استاد تمام گروه معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران. (behzadfar@iust.ac.ir)

^۳ استادیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران. (taraf_1981@iaut.ac.ir)

^۴ دانشیار گروه معماری و شهرسازی، دانشکده معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران. (sattari@iaut.ac.ir)

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه مازندران

10.22080/jtpd.2025.26807.3868

چکیده

زمینه و هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی مؤلفه‌های مشترک بین نظریه نوشهرگرایی، به‌ویژه اصل پیاده‌مداری و توسعه گردشگری شهری انجام شده است. تمرکز آن بر توانمندسازی هسته مرکزی شهرها برای پاسخ‌گویی مؤثر به نیازهای گردشگران است. شهرها از ابتدا به‌عنوان ساختارهایی برای سامان‌دهی فعالیت‌های اجتماعی شکل گرفته‌اند. این ساختار در گذر زمان با گسترش فضاهای عمومی و اختراعات حمل‌ونقل دچار تحول شد. در نتیجه، جاذبه‌هایی پدید آمدند که زمینه‌ساز شکل‌گیری گردشگری شدند. با افزایش حضور گردشگران، چالش‌هایی در پاسخ‌گویی به نیازهای آنان به وجود آمد. بسیاری از شهرها به دلیل بی‌توجهی به مؤلفه‌های مؤثر بر گردشگری آسیب دیدند. بنابراین، درک ارتباط میان نظریه‌های شهرسازی و گردشگری، امری ضروری برای توسعه هم‌زمان این دو حوزه به‌شمار می‌آید. **روش‌شناسی:** این پژوهش با رویکرد آمیخته و با اهداف کاربردی، از روش توصیفی - تحلیلی برای رسیدن به پاسخ سؤال پژوهش بهره می‌برد. **یافته‌ها:** یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد ارتباط محکم و معناداری بین اصول نوشهرگرایی و توسعه گردشگری وجود دارد. **نتیجه‌گیری و پیشنهاد:** در صورت تقویت اصول استخراجی نوشهرگرایی از بطن این پژوهش می‌توان گردشگری را در هسته مرکزی شهرها تقویت نمود. پیشنهاد می‌گردد سایر محققان در خصوص اندازه‌گیری میزان تأثیر این اصول نوشهرگرایی و مؤلفه‌های مؤثر بر تقویت گردشگری بر یکدیگر در بستر شهرهای مختلف به روش‌های کمی و کیفی اهتمام ورزند. **نوآوری و اصالت:** پژوهش حاضر به جهت ارتباط بین رشته‌های مختلف و ارزیابی نحوه تأثیر نظریه‌های مختلف بر یکدیگر دارای نوآوری است.

تاریخ دریافت:

۷ اسفند ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۱ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ انتشار:

۲۹ تیر ۱۴۰۴

کلیدواژه‌ها:

اصول نوشهرگرایی، توسعه گردشگری، هسته مرکزی شهر، پیاده‌مداری

**** مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز با عنوان «کاربست اصول نوشهرگرایی در توسعه گردشگری هسته مرکزی شهرها (نمونه موردی: شهر تبریز)» است.**

*** نویسنده مسئول:** اکبر عبدالله زاده طرف

آدرس: ایران، تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، گروه شهرسازی

ایمیل: taraf_1981@iaut.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۴۳۱۰۳۳۷۸

۱ مقدمه

شهرها در ادوار مختلف تاریخی به منظور پاسخدهی مناسب به نیازها و خواسته‌های جامعه، تغییراتی را از لحاظ کالبدی و عملکردی تجربه کرده‌اند که این تغییرات ارتباط مستقیم با نیازها و خواسته‌های مردم داشته است. بخش مهمی از خواسته‌های عمومی به جهت اختراعات جدید و تکنولوژی‌ها به وجود آمد و بخشی دیگر براساس سیر طبیعی رشد عقلی و اجتماعی پدیدار شد. وسایل و ابزارهای نو جهت سهولت زندگی اختراع شد و این نوپدیده‌ها، نیاز به فضای کافی برای مورد استفاده قرارگرفتن داشتند. پهنه‌های شهری افزایش یافتند و فواصل بین عملکردها دورتر شده و این نیاز به وسیله نقلیه مناسب را پررنگ‌تر نمود. ورود خودرو به شهرها تغییرات کالبدی زیادی را باعث گردید و شریان‌های تاریخی شهر با خیابان‌هایی متناسب با خودروها جایگزین، راه‌ها هموار و کوچه‌ها عریض‌تر شدند، مسیرهای ارتباطی جدیدی متناسب با خودرو و جمعیت در شهر پدیدار شد که در موارد زیادی بافت سنتی مراکز شهرها - مناطقی که بیشترین تجمع عملکردی را داشتند - ازجمله شریان‌های تاریخی که همانند رگ‌هایی برای قلب شهر بودند و همچنین ساختار سنتی محلات را تکه‌تکه کرد. در کنار این تحولات و در کنار سیر طبیعی افزایش جمعیت، با اختراع مصالح جدید ساخت‌وساز و امکان بلندمرتبه‌سازی و همچنین تأمین رفاه و توسعه زیرساخت‌ها، مهاجرت از روستاها و برخی شهرها به شهرهای بزرگ‌تر و دارای امکانات افزایش یافته و جمعیت این شهرها بیشتر و بیشتر گردید و از سویی دیگر با توسعه گردشگری در قالب جدید به مثابه صنعت و با تنوع اهداف آن، بر سرعت این افزایش جمعیت افزوده شد. این تغییرات در شهرها که در خیلی از موارد به صورت تدریجی و در موارد دیگر با سرعت بیشتر اتفاق افتاد، لزوم تکیه بر نظریه‌های مختلف توسعه شهری را به‌عنوان یک نیاز در جلوگیری از ایجاد و تشدید معضلات و مشکلات ازجمله تأثیرات منفی در سه شاخص هویت، کیفیت کالبدی و

سامان‌دهی دسترسی‌ها (Mohammadi Dost, 2017) را آشکار کرد. همچنین عوامل دیگری همچون توسعه اقتصادی، تغییرات فرهنگی، محیط زیست، جنگ‌ها، همه‌گیری‌ها و ... نیز موضوع ارتباط نظریه‌های توسعه شهری با دیگر علوم را به‌عنوان یکی از ملزومات پاسخدهی به نیازها و خواسته‌های اجتماع شهری پررنگ‌تر کرد تاآنجاکه این امر به‌عنوان اصلی‌ترین محورهای پژوهش و زیربنای نظریه‌های عصر حاضر مطرح گردید.

در دوره‌های مختلف، نظریه‌های مختلفی در باب توسعه شهری و شهرسازی مطرح گردیده، اما با توجه به اینکه در نظریه نوشهرگرایی، ویژگی‌هایی همچون پیاده‌مداری، محله‌محوری، تأکید بر ساختار سنتی محلات و همچنین حس مکان و هویت مورد تأکید قرار گرفته (CNU, 1996) و شهرهای سنتی در ایران ذاتاً این ویژگی‌ها را داشته‌اند و از طرفی این ساختار سنتی به‌عنوان یکی از جاذبه‌های توریستی و اهداف گردشگری مطرح است؛ لذا با توجه به لزوم رعایت رویکرد گردشگری شهری در بازآفرینی بافت‌های تاریخی (Pazhoohan, Poormoghadam, 2016)، بررسی ویژگی نظریه‌های هر دو حوزه شهرسازی و گردشگری می‌تواند اهداف این پژوهش را برآورده کند.

بخشی از تغییرات کالبدی شهرها در اثر رونق گردشگری ایجاد شد که تلاش این پژوهش در راستای کشف ارتباط شهر، نظریه‌های توسعه شهری و نظریه‌های مرتبط با گردشگری با هدف رفع مشکلات جاری اعم از رفع نیازهای گردشگران و توسعه و تقویت صنعت گردشگری با هدف ارائه تجربه متمایز برای ایجاد رضایت گردشگران از امکانات گردشگری (Giriwati, Homma, Iki 2013) با تکیه بر اصول نوشهرگرایی است. به بیان دیگر انتظار می‌رود استخراج زبان مشترک بین نظریه‌های دو حوزه گردشگری و توسعه شهری از بطن این پژوهش اتفاق بیافتد. با توجه به اینکه این پژوهش در بستر شهرهای سنتی ایران انجام می‌گیرد و این شهرها عمدتاً بافت محله‌محور داشته‌اند و بخش

مورد بازگویی قرار می‌گیرد. ابتدا در خصوص نظریه نوشهرگرایی و اصول آن و به‌طور خاص پیاده‌مداری و قابلیت پیاده‌روی مورد بحث می‌گیرد. سپس در خصوص گردشگری و مؤلفه‌های مرتبط با گردشگری بحث می‌شود و در ادامه بستر مورد مطالعه که هسته مرکزی شهرهای سنتی به‌عنوان محل تلاقی پیش‌فرض‌ها می‌باشد، مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

۲/۱ نوشهرگرایی

در خصوص نظریه‌های مرتبط با شهر و تاریخچه آن-ها و دلایل ظهور و انتقادهای وارده بر هر نظریه در پژوهش‌های مختلف به‌صورت مبسوط بحث گردیده است، اما نظریه نوشهرگرایی به جهت ویژگی‌های خاص آن که در ذیل به اختصار بیان خواهد شد که به‌عنوان زیربنای نظری این پژوهش منظور گردیده است.

منشور نوشهرگرایی در سال ۱۹۹۶ میلادی و پس از برگزاری چهارمین گردهمایی سالانه انجمن نوشهرگرایی توسط ۲۶۶ شرکت‌کننده در چارلستون، کارولینای جنوبی و در قالب بیانیه ۲۷ ماده‌ای ((Charter of the new-urbanism (1996)) به-عنوان بیانیه‌ای در مقابل منشور آتن که در آن دیدگاه مدرنیستی به شهرسازی و معماری توسط کنگره بین‌المللی معماران مدرن (سیام) مطرح شده بود، ارائه شد. این منشور در سه دسته‌بندی کلی (۱- منطقه، کلان‌شهر، شهر و شهرک ۲- محله، ناحیه و کریدور ۳- بلوک، خیابان و ساختمان) و به-صورت اجمالی تمامی سطوح قابل بررسی در ارتباط با اجتماعات انسانی از بلوک، خیابان و ساختمان، محله، بخش و محور شهری تا منطقه، کلان‌شهر، شهر و شهرک را بررسی کنند. مهم‌ترین اصول نوشهرگرایی که در برگیرنده اصول ۲۷ گانه منشور نوشهرگرایی و در قالب ۱۰ اصل کلیدی می‌باشد، مطابق با جدول شماره ۱ ارائه گردید.

مهمی از نظریه نوشهرگرایی به این موضوع مرتبط می‌باشد و از سویی بسیاری از شهرهای سنتی ایران به جهت سابقه رونق اقتصادی و قرارگرفتن در مسیر تبادل کالا در سده‌های گذشته، سابقه جذب تجار به‌عنوان نوعی از گردشگران را در طول تاریخ در کارنامه خود داشته‌اند و در دهه‌های اخیر به دلیل مشکلات زیادی که در شهرها مشاهده می‌گردد، در برآورده نمودن انتظارات گردشگران نقص‌های زیادی داشته‌اند و از سویی تقویت عناصر اساسی توسعه گردشگری به‌عنوان یک ابزار بازآفرینی شهری (Nourian, Fallah Zadeh 2015)؛ لذا در این پژوهش تأثیر نظریه نوشهرگرایی در بازآفرینی گردشگری و تقویت مؤلفه‌های آن در بستر این شهرها مورد بررسی قرار می‌گیرد که در صورت ارائه راهکارهای مناسب و کاربست اصول نوشهرگرایی در بستر بافت‌های سنتی شهرها، انتظار می‌رود از یک سو، گردشگری توسعه یافته و از سویی دیگر مشکلات ناشی از این توسعه و رونق را که بر هسته مرکزی شهر تحمیل می‌کند، مرتفع سازد. ازجمله این مشکلات می‌توان به ترافیک و آلودگی‌های مربوطه به آن، کمبود فضای اقامتی و همچنین مشکلات اجتماعی و فرهنگی ناشی از نادیده‌گرفتن رابطه فرهنگ و گردشگری (Gusman, Chamusca, 2019) اشاره نمود.

در مجموع هدف کلی این پژوهش ایجاد ارتباط منطقی بین، نوشهرگرایی و گردشگری در زمینه مرکز شهر بوده که سعی در انطباق با شرایط حاکم بر شهرهای سنتی ایران دارد. این پژوهش به منظور پاسخ به این سؤال اصلی که انجام می‌گیرد: اصول نوشهرگرایی چگونه در توسعه گردشگری مراکز شهری مؤثر است؟

۲ ادبیات پژوهش

در این پژوهش دو موضوع کلیدی به‌عنوان پیش-فرض پژوهش مطرح و تعاریف و سوابق مطالعات

جدول ۱. مهم‌ترین اصول نوشهرگرایی

ردیف	اصول	تعریف	نظریه-پردازان
۱	قابلیت پیاده‌روی	جانمایی خدمات و نیازمندی‌ها به فاصله حداکثر ۱۰ دقیقه پیاده‌روی از منزل و محل کار، طراحی خیابان‌های پیاده‌مدار	دوانی پلاتر زیبرک کالتورپ سالمون پولیزوید مول مارشال آرندت
۲	ارتباط‌پذیری و تداوم	قلمرو عمومی و شبکه با کیفیت عابر پیاده، شبکه ارتباطی به هم پیوسته خیابان‌ها، سلسله‌مراتبی از بلوارها، خیابان‌های کم‌عرض و کوچه‌ها	
۳	کاربری‌های مختلف و تنوع	طیف متنوعی از اقشار گوناگون از سنین مختلف با درآمدهای گوناگون و فرهنگ‌های مختلف، مجموعه‌ای از مغازه‌ها و دفاتر کار در یک محله، بلوک یا ساختمان	
۴	مسکن‌های مختلط	طیف متنوعی از مسکن و اقامتگاه‌های گوناگون با مساحت‌ها و قیمت‌های متنوع در کنار هم و نزدیک به یکدیگر	
۵	معماری و طراحی شهری با کیفیت	معماری با مقیاس انسانی و فضاهای زیبا با تأکید بر تناسبات، زیبایی، آسایش انسانی، ایجاد حس مکان به‌ویژه در مکان‌های عمومی	
۶	ساختار سنتی محله‌ها	داشتن محدوده و مرکز مشخص، قرارگرفتن فضاهای عمومی در محدوده مرکزی، تأکید بر کیفیت قلمرو عمومی و قرارگیری کاربری‌های مختلف و رعایت تراکم‌ها در محدوده‌ای با پیاده‌روی ۱۰ دقیقه‌ای	
۷	تراکم افزایش یافته	قرارگیری ساختمان‌های مسکونی در کنار یکدیگر، وجود خدمات عمومی و فروشگاه‌ها در محدوده پیاده‌روی، رعایت اصول طراحی نوشهرگرایی برای طیف کاملی از تراکم‌ها از شهرهای کوچک تا شهرهای بزرگ	
۸	حمل‌ونقل هوشمند	شبکه حمل‌ونقل متشکل از قطارهای شهری با کیفیت که شهرهای مختلف و شهرهای همسایه را به یکدیگر متصل می‌کند، طراحی دوستدار عابر پیاده و استفاده از وسایل نقلیه غیرموتوری مانند دوچرخه، اسکوتر و ...	
۹	پایداری	کاهش آثار توسعه بر محیط زیست، استفاده از فناوری‌ها و تکنولوژی‌های دوستدار طبیعت، احترام به محیط زیست و اکوسیستم، بالابردن میزان بهره‌وری انرژی و استفاده کمتر از منابع طبیعی محدود، تولید محصولات از مصالح محلی و افزایش پیاده‌روی، کاهش میزان رانندگی	
۱۰	کیفیت زندگی	استفاده از تمامی اصول یادشده فوق برای دستیابی به زندگی ارزشمند و با کیفیت و خلق مکان‌هایی با اغنای روحی استفاده‌کنندگان	

ماخذ: CNU & HUD , 2000 ; Arendt , 1999 ; Steuteville , 2004

تنوع؛ ۸- کاربری مختلط و چندگانه؛ ۹- استفاده از واژگان طراحانه معین؛ و ۱۰- تعمیر و نگهداری دائمی محیط شهری».

همچنین کلمن (۱۹۸۷) در کتاب فرصت‌هایی برای نوآوری در آموزش طراحی شهری معیارهایی مانند طراحی برای پیاده‌ها، «تنوع استفاده و کاربری‌ها حفاظت تاریخی و مرمت شهری، سرزندگی و تنوع استفاده‌ها، محیط‌های فرهنگی،

در کتاب "چشم‌اندازهایی برای رویای آمریکایی نوین" نوشته نلسن که در سال ۱۹۹۴ منتشر گردیده است که با توجه به دغدغه‌های متأخر جنبش نیو اوربانیزم شکل‌یافته معیارهایی به منظور دستیابی به کیفیت محیطی پیشنهاد گردیده که شامل این موارد است: «۱- رعایت مقیاس انسانی؛ ۲- مسئولیت‌پذیری مبتنی بر بوم‌شناسی؛ ۳- ترویج پیاده‌گرایی؛ ۴- پیش‌بینی فضاهای باز؛ ۵- پیش‌بینی "هسته‌ها در طرح؛ ۶- توجه به منظر خیابان؛ ۷-

انسانی را هنگام احیا محلات به آن‌ها برگرداند» (Esmailpour, 2018).

در گذشته «ویژگی‌های کیفی خاصی مراکز شهر را به‌عنوان مکان‌هایی برای گردهمایی مردم، انجام فعالیت‌های تجاری، خرید و زندگی تعریف می‌کردند که در میان این ویژگی‌ها می‌توان به قابلیت دسترسی، تنوع در کاربری‌ها، تمرکز و تراکم یا فشردگی کاربری‌ها و ساختارهای سازمان‌دهنده اشاره نمود.» (Paumier, 2004).

براساس اینکه در نظریه نوشهرگرایی، بیشترین تأکید بر ایجاد و تقویت محلاتی با شعاع حداکثر ۱۰ دقیقه پیاده‌روی و با قابلیت استقلال به لحاظ رفع نیازهای پایه و اساسی از سایر قسمت‌های شهر می‌باشد و شهرهای سنتی که تا قبل از اختراع وسایل نقلیه، ساختاری شبیه این را داشته‌اند؛ لذا احیای بافت سنتی شهرها به منزله رعایت بخش مهمی از اصول نوشهرگرایی می‌باشد.

۲٫۲ پیاده‌مداری

«قابلیت پیاده‌مداری را می‌توان میزان مطلوبیت محیط مصنوع برای حضور مردم، زندگی، ملاقات، خرید، گذراندن اوقات و لذت‌بردن از آن در یک پهنه تعریف نمود. از نشانه‌های یک فضای پیاده‌مدار با ویژگی‌های کیفیت، موفقیت و سالم و بی‌خطر بودن می‌توان به حضور متنوع مردم و خصوصاً حضور کودکان، سالمندان و مردم با ناتوانی‌های خاص اشاره نمود» (Nosal, 2009). «حرکت پیاده یا دوچرخه اولین اولویت در طراحی یک مسیر پیاده‌مدار بوده، سپس وسایل حمل‌ونقل عمومی و درنهایت حرکت خودرو در نظر گرفته می‌شود، در غیر این صورت قرارگیری مسیرهای پیاده و دوچرخه در کنار راه‌های سواره اگر غیرممکن نباشد، دشوار خواهد بود» (Carmona et al, 2003). قابلیت پیاده‌مداری در فضاهای شهری ارتباط مستقیمی با امنیت، دلپذیری و جذابیت محیطی، دسترسی، پیوستگی و تداوم فضایی، ارتباط کاربری زمین و حمل‌ونقل عمومی و مسائلی از این دست دارد.

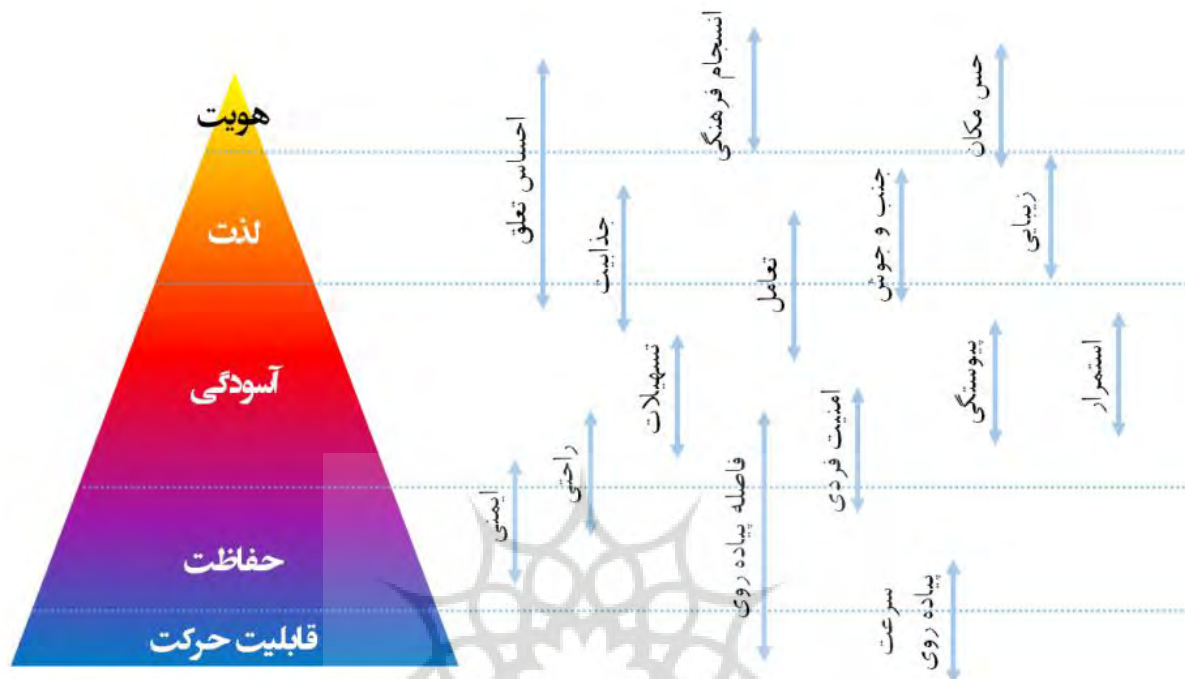
ارزش‌های معمارانه و توجه به بستر طبیعی محیط را در دستیابی به کیفیت محیطی مؤثر می‌داند.

فرانسیس تیبالدز نیز در (۱۹۸۸) برنامه‌ریزی و طراحی شهری، دستور کار جدید (۱۹۹۰) و همچنین طراحی شهری، عرصه عمومی در برابر عرصه خصوصی، (۱۹۹۲) معیارهایی مانند «ساخت شهرهای مناسب مردم، کاربری مختلط، توجه به نیاز همه گروه‌ها، انعطاف‌پذیری، رشد و تغییرات تدریجی، توجه به پیاده‌ها، توجه به مکان‌ها پیش از ساختمان‌ها، فراگرفتن از گذشته و احترام به بافت موجود، مقیاس انسانی، خوانایی آسایش اقلیمی پیاده‌ها را به‌عنوان معیارهای ایجاد و افزایش کیفیت محیطی» معرفی می‌نماید. (Golkar, 2001)

«هدف نوشهرگرایی خلق یک محیط مناسب در مقیاس انسانی است که بتواند به تحولات و پیشرفت‌های مدرن شهری و توسعه‌ای در راستای اهداف توسعه پایدار پاسخ دهد. از ویژگی‌های مثبت نهضت نوشهرگرایی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: انتقاد از شهرسازی مدرنیستی، توجه به توسعه در بافت‌های موجود شهری، تلاش جهت خلق محله‌های نسبتاً پرتراکم، قابلیت پیاده‌روی و اولویت پیاده‌روی به جای استفاده از اتومبیل، توجه به رابطه بین کاربری زمین و الگوی حمل‌ونقل کاربری مختلف، تأکید بر احیا و حفاظت از بافت و شهرهای سنتی و بازسازی مراکز شهری، تلاش جهت بازگشت به هنر ساختن شهرها برنامه‌ریزی سنتی و در عین حال به رسمیت شناختن نیازهای بشری امروزه، تأمین امنیت، ایمنی و سلامت ساکنین، برخورداری از قابلیت بومی‌کردن اصول نوشهرگرایی در جوامع مختلف که تجربیات موجود نیز نشان‌گر همین امر است و بر گرفتن اهداف اجتماعی متعدد که می‌توانند مرجمی به وضع کنونی اجتماعات محلی باشد» (Ghasemi, 2012). «تلاش نهضت نوشهرگرایی معطوف به تدوین و کاربست اصول نوشهرگرایی همچون: پیاده‌محوری، اتصال، اختلاط کاربری، تراکم و... بوده و درصدد است مقیاس

نیازهای عابر پیاده در تصویر شماره ۱ معرفی شده است.

شناسایی نیازهای عابران پیاده از نخستین اقداماتی است که در برنامه‌ریزی برای آن‌ها باید مد نظر قرار گیرد که این نیازها در قالب هرم سلسله‌مراتبی

شکل ۱. سلسله‌مراتب نیازهای عابر پیاده

عناصری با عنوان (رابط پیاده‌رو) در راستای محورهای اصلی؛

• ایجاد جزئیات ریزدانه در فرم‌های معماری و شهرسازی که علاقه و پیچیدگی جذابی را در تراز پیاده می‌آفریند؛

• ایجاد تراکم معقولی از کارکنان، ساکنان و کاربری‌های تفریحی به منظور حمایت از شیوه‌های سفر و عبور و مرور غیر سواره» (Haghi, 2013).

«کیفیت تجربه عابران از پیاده‌روی به عنوان یک معیار موفق در آفرینش مکان می‌باشد. یقیناً مرکز شهر بایستی دارای دسترسی پیاده مطلوبی برای دستیابی آسان، راحت و پیوسته به مراکز خرید، کار، مسکونی و تفریح باشد. این مکان همچنین باید از آرامش بالایی برخوردار بوده، کالبد آن دارای کیفیت مناسب برای زندگی باشد، متناسب با مقیاس انسانی و تأمین‌کننده آرامش جسمی و روانی

اهداف عملیاتی که می‌توان برای حوزه‌های پیاده‌مدار ترسیم کرد، به شرح زیر است (San Diego Regional Planning Agency, 2002):

• «ترغیب مردم برای استفاده از حمل‌ونقل عمومی، دوچرخه‌سواری، پیاده‌روی؛

• امکان ایجاد اختلاطی از کاربری‌ها با هدف خلق محیطی انسانی برای مردم؛

• دستیابی به الگویی فشرده از کاربری‌ها در حوزه‌ای که حامی پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری است؛

• فراهم کردن محیطی جذاب و راحت برای پیاده‌ها از طریق تأمین سطح بالایی از تسهیلات عمومی؛

• حفظ سطح معقولی از پارکینگ و دسترسی برای خودروها و وسایل نقلیه خدماتی، اما به حداقل رساندن محوطه‌های پارکینگ و نیز کاستن از تعداد

معرفی شده‌اند. نمونه شاخص این موضوع، کشف قاره آمریکا می‌باشد.

از مهم‌ترین اثرات توسعه گردشگری در حوزه شهری می‌توان به افزایش جمعیت شهری، افزایش تعداد مراکز اقامتی، ساخت‌وساز مجتمع‌های تجاری، تفریحی و خدماتی، ساخت‌وساز مسکن و همچنین توسعه و تغییر کاربری اراضی شهری اشاره کرد. همچنین گردشگری بر نرخ اشتغال، تولید ناخالص داخلی، درآمد شهر، تصویر شهر و میزان پذیرابودن ساکنان آن تأثیر می‌گذارد (TOURISM POLICY OF THE CITY OF WARSAW, 2017)

در دیدگاه اولیه و سطحی، گردشگری را می‌توان یکی از آسیب‌پذیرترین صنایع معرفی کرد ولی از- آنجایی که گردشگری یکی از پیچیده‌ترین پدیده‌ها هست که توانایی رفع مشکلات صنعت خود را دارد و بخش مهم و بزرگ این ویژگی را مرهون غیر قابل پیش‌بینی بودن انسان و تمایلات آن است، بنابراین پتانسیل بسیار زیادی برای عبور از بحران‌ها را دارد. همچنانکه طبق مطالعات انجام‌شده، برخلاف برخی از بخش‌های اقتصادی که ممکن است از بحران‌های طولانی‌مدت یا بحران‌هایی که ناشی از نوآوری‌های مخرب است جان سالم به در نبرند، صنعت گردشگری توانایی خود را در بازگشت پس از بحران‌های بزرگ ثابت کرد (Lee Gafter, 2022). از سویی تقویت، توانمندسازی و توسعه گردشگری، نیازمند تقویت تک‌تک ویژگی‌های مرتبط با گونه‌های متنوع گردشگری است که براساس اهداف گردشگری بیان شده است و این ویژگی‌ها در قالب جدول شماره ۲ بیان شده‌اند.

و ایمنی باشد. همچنین در جهت ایجاد فرصت‌هایی برای تعاملات اجتماعی و مشاده روح زندگی در شهر، طراحی هسته مرکزی شهر باید بتواند فعالیت‌ها را در خیابان و سایر فضاهای همگانی افزایش داده و تشویق نماید. مرکز شهر باید بتواند فرصت‌هایی را برای انتخاب، غافل‌گیری و ماجراجویی در اختیار مردم قرار دهد. ساختار کالبدی آن باید حساسیت کسانی را که برای نخستین بار به آنجا می‌آیند، برانگیزاند. در همان حال، به‌طور هم‌زمان پذیرای ساکنان محلی و جمعیت روزمره تشکیل‌دهنده آن جا باشد. خصوصیات و شخصیت بصری مرکز شهر نیز بایستی پیچیدگی و پویایی لازم را برای ایجاد جذابیت در مراجعات مکرر از این مکان فراهم نماید. شهرهایی که حداقل تا حدودی الگوهای توسعه سنتی و مقیاس حوزه سنتی بازار مرکزی شهر را حفظ کرده‌اند، می‌توانند یک تجربه موفق و راضی-کننده برای عابرین پیاده رقم زنند» (Paumier, 2004).

۲.۳ گردشگری

گردشگری در طول تاریخ به منظور دستیابی به فرصت‌ها و امکانات و کسب اطلاعات از فرهنگ‌ها و سبک زندگی‌ها و ... به شکل‌های مختلف و با ابزارها و وسایل نقلیه متنوع انجام گرفته و روز به روز بر میزان و تعداد گردشگران و اهداف آن‌ها از سفر افزوده می‌شود. به نظر می‌رسد شکل اولیه مهاجرت‌ها، نوعی از گردشگری بوده که با کشف امکانات و مناطق جدید، به مهاجرت تبدیل و مقصد گردشگری به‌عنوان زیست‌گاه و سکونت‌گاه جدید

جدول ۲. مؤلفه‌ها و ویژگی‌های گونه‌های مختلف گردشگری

مؤلفه‌ها	گونه‌ها	ویژگی‌ها و ارزش‌ها	مآخذ
مؤلفه‌های استراتژیک توسعه گردشگری	کسب‌وکار	برگزاری کنفرانس‌ها و نمایشگاه‌ها، وجود مراکز تجاری بزرگ، جذب سرمایه‌گذاری خصوصی و شرکت‌های مختلف، بازاریابی و ایجاد اشتغال	Swarbrooke, 2000; Page and Hall, 2003; Davidson, 1994; Balakrishnan, 2009; McCartney, 2008; Buhus, 2012; Law, 1993
	رویدادهای خاص	برگزاری رخدادهای بزرگ و نمادین نظیر مراسم خاص و نادر مذهبی، جشنواره‌های خاص، رخدادهای ورزشی	Swarbrooke, 2000; Getz, 2008; Hernández Mogollón et al, 2014; Goldblatt, 2007; Getz et al, 2012; Dimmock and Tiyce, 2001; Frisby and ; ۱۹۹۷ Bramwell Getz, 1989
	جاذبه‌ها (طبیعی و مکانی)	مرمت و بازآفرینی ساختمان‌ها و بناهای یادبود و تاریخی و میراث فرهنگی نظیر مساجد و امام‌زاده‌ها، موزه‌ها، گالری‌ها، کلیساها، میادین بزرگ، کارخانه‌ها و بافت تاریخی، تقویت و به‌سازی عناصر طبیعی مانند رودخانه، کوه و دریا	Swarbrooke, 2000; Hall & page, 2006; Ashworth & Tunbridge, 2000; Law, 1996; Xie, 2006
	خرده‌فروشی	توسعه و تقویت فضاهای خرید و سرگرمی، فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای، بازارهای قدیمی، راسته‌بازارهای خرده‌فروشی	Swarbrooke, 2000; Horner and warbrooke, 2005; Timothy, 2005; Jansen-Verbeke, 1988; Butler, 1991
	فرهنگی	تأکید بر هویت مکان، تقویت و برجسته‌سازی صنایع فرهنگی، گالری‌های هنری، مراکز موسیقی، سالن‌های کنسرت و تئاتر، زبان و آداب و رسوم و سبک زندگی	Swarbrooke, 2000; OECD, 2008; Smith, 2007; Richards, 1996; Miles, 2005
مؤلفه‌های زیرساختی و امکانات رفاهی پشتیبان گردشگری	خدمات رفاهی و پذیرایی	ایجاد تسهیلات رفاهی و خدماتی عمومی همچون فضاهای اقامتی، مراکز درمانی، فضای سبز، فراغت و تفریحی، سرویس‌های بهداشتی	Hall & Page, 2006; Jansen-Verbek, 1986
	حمل‌ونقل و شبکه دسترسی	توسعه و تقویت حمل‌ونقل عمومی، دسترسی آسان به محصولات گردشگری، دسترسی به فضای پارکینگ	Hall & Page, 2006; Jansen-Verbek, 1986; Hall & Page, 2003
	آموزش و اطلاع رسانی	تأسیس و تقویت مراکز مدیریت گردشگری و اطلاع‌رسانی در خصوص مقصد، آموزش تخصصی کارمندان و هتل‌داران، نصب تابلوهای اعلان گویا، تقویت راهنماها و تهیه نقشه‌ها	Cooper et al, 1993; Hall & Page, werbeke, 1988; 2006; Jansen Jansen-Verbek, 1986

مآخذ: (Nourian & Fallah Zadeh, 2015)

اختراع اتومبیل بود که این اختراع تغییرات مثبت و منفی مهم و زیادی در سبک زندگی فردی و اجتماعی و همچنین فضاهای عمومی شهری ایجاد کرده است. از اثرات این اختراع می‌توان به احداث خیابان‌ها، احداث پارکینگ‌ها، تعریض و تسطیح معابر، تغییر الگوی محله محوری به شهر محوری، به‌وجودآمدن حوزه‌های عملکردی (منطقه اداری، منطقه تجاری و ... مناطق مختلف در شهر) و همچنین رونق گردشگری اشاره نمود. این نقل مکان‌های انسان که به واسطه اختراعات وسایل نقلیه به وجود آمد باعث تغییر در بسیاری از ابعاد زندگی مردم گردید که قضاوت در خصوص تفکیک این تغییرات از لحاظ مثبت یا منفی بودن کار دشواری است.

در عرصه بین‌المللی تعاریف مختلفی در خصوص هسته مرکزی شهر بر اساس ویژگی‌هایی که داشته‌اند، ارائه شده است با بررسی این تعاریف و ویژگی‌ها، به نکات مشترکی مانند تجمع عملکردهای عمومی و خدمات اشاره شده است. مطابق با تعریف تونی گارنیه، بخش مرکزی شامل خدمات اداری، تالارهای اجتماعی، نمایشگاه‌ها و مجموعه‌های نمایشی است. کارکرد اداری و اجتماعی مرکز شهر بر سایر کارکردهای آن غلبه دارد (Saeedi Rezvani, 2001) و همچنین مطابق با نظر رابرد دیکنسن، بخش مرکزی شامل بخش قدیمی شهر است. بخش مرکزی شامل مراکز عمده و خرده‌فروشی، تجاری، اداری، بخشی از واحدهای مسکونی و انواع مختلفی از فعالیت‌های مربوط به بخش خدمات است. کانون اصلی شبکه‌های ارتباطی در مرکز شهر قرار دارد (Popli Yazdi, Mohammad Hossein; Rajabi, 2003 و Shakoeei, 2000). این تعاریف مطابق جدول شماره ۳ ارائه شده است.

در کنار این ویژگی‌ها و ملزومات، موارد دیگری نیز در ارتباط با مقوله گردشگری مطرح است که به‌عنوان مثال می‌توان به سند «کووید-۱۹ و گردشگری متحول‌کننده» سازمان ملل متحد که در سال ۲۰۲۰ منتشر گردید، اشاره کرد که به شرایط حفاظتی شرکت‌های گردشگری تأکید داشته است که بایستی در چارچوب بحران همه‌گیر جدید به کار گرفته شوند. در میان مواردی که در این سند مطرح گردیده است، سه عاملی که باید مورد توجه و ارزیابی قرار گیرند عبارت‌اند از: ۱) ایجاد اعتماد در تمام مراحل پروسه گردشگری. ۲) تقویت مشارکت‌های دولتی-خصوصی و توسعه سیاست‌های فراگیر توسط مقامات دخیل در گردشگری. ۳) تأکید بر روش‌های ایجاد پایداری در شیوه‌های مدیریت کسب‌وکارهای گردشگری (UN, 2020).

۲،۴ هسته مرکزی شهر

هسته مرکزی شهر در این پژوهش به‌عنوان بستر مورد مطالعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چراکه این هسته در گذشته خود به‌عنوان شهر بوده و در برخی از شهرها ویژگی‌های تاریخی حفظ شده‌اند و ارتباط معناداری با نوشهرگرایی و اصول آن دارند و از سویی با توجه به اینکه توسعه‌های جدید شهری باعث غفلت از این میراث گران‌بها گردیده است و همچنین بخش مهمی از اهداف گردشگران معطوف به بازدید از اماکن تاریخی و بافت سنتی گردیده؛ لذا هر اقدامی که در حفظ اصالت بافت سنتی شهر و تأمین نیازهای گردشگران و ساکنان در کنار ایجاد سرزندگی صورت پذیرد در توسعه این مناطق هم از نظر شهری و هم از نظر گردشگری مؤثر بوده و روح را به این مناطق خواهد دمید.

یکی از مهم‌ترین اختراعات بشر که در طول تاریخ بیشترین نفوذ را در زندگی روزمره مردم داشت،

جدول ۳. تعاریف مختلف هسته مرکزی شهر

ردیف	نظریه پرداز	الگوی توسعه	جایگاه و ویژگی اصلی مرکز شهر	منبع
۱	ابنزر هاوارد	باغ شهر (غیر متمرکز)	«بخش مرکزی در دایره اول قرار می گیرد. بناهای عمومی شهر، آموزشگاه ها و مراکز خرید در بخش مرکزی قرار دارند. در مجاورت بخش مرکزی پارک ها قرار دارند.»	Shia, 2002:35
۲	ژرژ اوژن هوسمان (۱۸۰۹ - ۱۸۹۱)	نوسازی بخش های درونی و قدیمی شهر	«تأکید اصلی روی مراکز مهم و قدیمی است. تبدیل مراکز مهم و قدیمی به کانون های فعالیت، اتصال مراکز شهر به ایستگاه راه آهن»	Popli Yazdi, Rajabi Sanajerdi, 2003:72
۳	تونی گارنیه	شهر صنعتی (غیر متمرکز)	«بخش مرکزی شامل خدمات اداری، تالارهای اجتماعی، نمایشگاه ها و مجموعه های نمایشی است. کارکرد اداری و اجتماعی مرکز شهر بر سایر کارکردهای آن غلبه دارد.»	Saidi Rezwani, 2001:80
۴	سوریاماتا (۱۸۴۴ - ۱۹۲۰)	توسعه خطی شهر (غیر متمرکز)	«بخش مرکزی به صورت خیابان مرکزی است. فعالیت های مهم در خیابان اصلی متمرکز می شوند. در مسیر توسعه خطی شهر، مراکز فرعی شکل می گیرند.»	Shia, 2002:73 Saidi Rezwani, 2001:81
۵	لوکوربوزیه	توسعه عمودی شهر (متمرکز)	«ساختمان اداری و عمومی چند طبقه، فروشگاه ها و مغازه ها در اطراف ایستگاه مرکزی قرار می گیرند. همه خطوط راه آهن به بخش مرکزی شهر منتهی می شوند. در اطراف بخش مرکزی زمین هایی به صورت پارک جهت توسعه بعدی آن در نظر گرفته می شود.»	Shia, 2002:54
۶	فرانک لوید رایت	شهر پهن دشتی (غیر متمرکز)	«بخش مرکزی، ناحیه ای وسیع را در بر می گیرد و شامل یک ساختمان اداری ۵۰ طبقه، پارک، زمین های ورزشی، باغ وحش و آکواریوم است.»	Saidi Rezwani, 2001:81
۷	ارنست گریفتن و لر فورد	ساختار شهر جهان سومی (متمرکز)	«بخش مرکزی شامل یک CBD فعال و در حال رشد است. در اطراف این CBD، ادارات، مغازه ها، رستوران ها، تئاترها، پارک ها، باغ وحش و میدان گلف قرار دارند.»	Popli Yazdi, Rajabi Sanajerdi, 2003:105
۸	ارنست برگس	دوایر متحدالمركز (متمرکز)	«دایره اول (بخش مرکزی) فعال ترین کانون شهر است. به واسطه دسترسی مناسب بیشترین تمرکز فعالیت بانکداری، بازرگانی و موسسات مالی در بخش مرکزی قرار می گیرند. بخش	Shakoei, 2000:509-512 Popli Yazdi, Rajabi Sanajerdi, 2003:73

	مرکزی با آسمان‌خراش‌ها و ساختمان‌های بلند خود را نمایان می‌سازد.			
Shia, 2002:64 Shakoei, 2000:521	«بخش مرکزی متناسب با اندازه شهر شکل می‌گیرد (شهرهای کوچک، تک‌مرکزی و شهرهای بزرگ، چند مرکزی). بخش مرکزی شامل امکانات وسیع حمل‌ونقل، فعالیت ادارات، خرده-فروشی‌ها، بانک‌ها، بیمه، تئاتر و نمایش است.»	ساختار چند هسته‌ای	چانسی هاریس و ادوارد اولمن	۹
Popli Yazdi, Rajabi Sanajerdi, 2003:94 Shakoei, 2000:527	«بخش مرکزی شامل بخش قدیمی شهر است. بخش مرکزی شامل مراکز عمده و خرده‌فروشی، تجاری، اداری، بخشی از واحدهای مسکونی و انواع مختلفی از فعالیت‌های مربوط به بخش خدمات است. کانون اصلی شبکه‌های ارتباطی در مرکز شهر قرار دارد.»	ساخت عمومی شهرها	رابرد دیکنسن	۱۰
Shakoei 2000:513	«راه‌های شعاعی از مرکز شهر به اطراف کشیده می‌شوند و جهات توسعه شهر را تعیین می‌کنند.»	ساخت قطاعی شهر	همر هویت	۱۱

ماخذ: (Faraj Kordeh, 2008)

طی قرن‌های متمادی شکل گرفته بود محصول تعامل با ساختار اجتماعی-فرهنگی و اقتصادی-کارکردی شهر با محوریت انسان بوده که بستر لازم برای یک زندگی انسانی را خلق می‌کرد. در گذشته، به دلیل پیوستگی و پویایی مراحل تحول شهر، ساختار کالبدی- فضایی شهر نیز هماهنگ با ساختار اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی- کارکردی در مسیری مثبت و رو به ارتقا متحول می‌شد و تعامل انسان و محیط تعاملی سازنده بود که نسل به نسل بر قدرت و کیفیت آن افزوده می‌شد. اما پس از انقلاب صنعتی و تحولات ناگهانی و شتاب‌زده در زندگی شهری، ساختار کالبدی- فضایی شهر قدرت هماهنگی با تحولات جدید را از دست داد و علی‌رغم دارا بودن نقاط قوت، ویژگی‌های مثبت و نتایج تعامل سازنده انسان و محیط، به دلیل عدم هماهنگی با تحولات اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی- کارکردی با بحران و مشکل مواجه شد» (Mir, Moosavi, Saeed; Habib, Farah; Majedi, Hamid (2017)).

در کنار این تعاریف و ویژگی‌ها، شهرهای سنتی ایران ویژگی‌های به‌خصوصی دارند که در برگیرنده ویژگی‌هایی همچون اعتقادات دینی و مذهبی، فرهنگ و اقلیم بوده است. «شهرهای ایران در دوره بعد از تسلط اسلام از چهار بخش اصلی به قرار زیر تشکیل شدند:

اماکن مذهبی مانند مسجد، مدرسه، حسینیه، تکیه و...

ارگ یا دارالحکومه: سکونت‌گاه‌های قلعه‌ای حکام و خانه‌های اعیان و تجار

مجموعه بازار اصلی شهر با عناصر وابسته خود محلات و کوی‌های شهر با مراکز ویژه خود» (Poorahmad, Atiyeh; Poorahmad, Ahmad) (2013).

«در اکثر قریب به اتفاق شهرها به‌ندرت می‌توان اثرات عوامل اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی- کارکردی در ساختار کالبدی- فضایی را از یکدیگر تفکیک کرد و آنچه که در بافت قدیم شهرهای تاریخی ایران به‌عنوان ویژگی‌های کالبدی- فضایی در

گذشته براساس اصول و قواعد شکلی گرفته‌اند که امروزه در شعارهای یکی از مطرح‌ترین نهضت‌های طراحی شهری در جهان یعنی نوشهرگرایی مشاهده می‌شود» (۹۲۹). «با توجه به غنای شهرسازی سنتی ایران به‌عنوان بستری مناسب برای به‌کارگیری رهیافت نوشهرگرایی، به‌کارگیری آن می‌تواند فرصت حل بسیاری از مسائل موجود را در بافت سنتی شهرهای ایران را فراهم آورد» (Esmailpour, 2018). از طرفی «ایجاد جذابیت در مرکز شهر با استفاده از اصول و راهبردهای مرتبط با ایجاد یک مرکز شهری سرزنده نیز با تکیه بر دو ویژگی خاص ۱) یک بازار پرتنوع و ۲) یک مکان با کیفیت بالا امکان‌پذیر است.» (Paumier, 2004).

۲/۵ ادبیات مرتبط با پژوهش

در خصوص پیشینه پژوهش و ارتباط مباحث گردشگری و نوشهرگرایی بررسی‌های مختلفی در ایران و کشورهای مختلف انجام پذیرفته است که در جدول شماره ۴ به برخی از این تحقیقات و نتایج آن اشاره می‌کنیم:

«همچنین فضای محله توانایی آن را دارد که محیط دلپذیر، ایمن، آرام و زیبایی را برای زیست انسان مهیا نماید تا تمام نیازهای مادی و معنوی بشر متمدن را مطابق با شاخصه‌های الگوی پیشرفت ایرانی اسلامی به بهترین نحو در دنیای فانی تأمین نماید. لیکن در یک‌صد سال اخیر، ضعف مفاهیم محله به‌خصوص در سکونت‌گاه‌های شهری موجی از بحران‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی در شهرها ایجاد کرده است» (Heydari, Sureshjani, Rasool (2015).

«در کشور ما بافت‌های جدید طراحی‌شده با اصول نوشهرگرایی طراحی و اجرا نشده‌اند؛ اما در محله‌هایی که به سبک محله‌گرایی (با مرکزیت مرکز محله) در گذشته ایجاد شده‌اند، نسبت به بافت‌های جدید، با اصول نوشهرگرایی تناسب بیشتری داشته و رضایت بیشتری در ساکنین خود ایجاد کرده‌اند» (Ghorbi, Mitra; Esmail Pour, (2017) mohit et al, Najma; Naqvi, Maryam (2010). یافته‌های صفوی و همکاران (۱۳۹۷) نیز نشان می‌دهد «محله‌های شهرهای تاریخی ایران در

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۴. سوابق پژوهش

ردیف	محقق	سال تحقیق	عنوان تحقیق	ناشر	نتایج مطالعه
۱	Daniel Barrera-Fernandez Marco Hernández-Escampa Antonia Balbuena Vázquez	۲۰۱۶	TOURISM MANAGEMENT IN THE HISTORIC CITY. THE IMPACT OF URBAN PLANNING POLICIES مدیریت گردشگری در شهر تاریخی. تأثیر سیاست‌های برنامه‌ریزی شهری	International Journal of Scientific Management and Tourism, 2016, Vol. 2 N°4 pp 349-367,	مدیریت کارآمد شهری در شهرهای تاریخی بدون حفظ تنوع عملکردی و ساکنان امکان-پذیر نیست. توسعه گردشگری نمی‌تواند حفاظت از میراث را به معنای وسیع، از جمله ارزش‌های طبیعی و چشم-انداز، نادیده بگیرد. در غیر این صورت خطر ایجاد مناطق حاشیه‌ای وجود دارد؛ درحالی‌که بقیه قسمت‌های شهر تاریخی از بین می‌رود.
۳	Inês Gusman Pedro Chamusca José Fernandes Jorge Pinto	۲۰۱۹	Culture and Tourism in Porto City Centre: Conflicts and (Im)Possible Solutions فرهنگ و گردشگری در مرکز شهر پورتو: درگیری‌ها و راه حل‌های (غیر) ممکن	Sustainability · October 2019 www.mdpi.com/journal/sustainability	برای درک بهتر وضعیت فعلی رابطه فرهنگ و گردشگری در پورتو، در نظر گرفتن چشم‌انداز ذی-نفعان مانند ساکنان، عوامل مرتبط با فعالیت‌های مختلف اقتصادی، انجمن‌های فرهنگی، بازدیدکنندگان و غیره مهم خواهد بود. با بررسی

روند بازآفرینی پورتو و تجزیه و تحلیل داده‌ها در مورد گردشگری، اقتصاد و مسکن، این مقاله به درک این نکته کمک می‌کند که فرهنگ، بیش از اینکه یک تقویت‌کننده گردشگری باشد، برای توسعه استراتژی‌های مبتنی بر مکان ضروری است. احیا و حفظ فضاهای شهری عامل اساسی برای ایجاد جذابیت برای گردشگری شهری است.					
پارک ملت‌ها منطقه‌ای با ویژگی‌های خاص همچون چشم‌انداز و منظره، فعالیت‌های چندمنظوره، مکان اجتماعی و مناسب عابر پیاده و حمل‌و-نقل را فراهم کرده است که منطقه را به یک شهر جدید و یک مقصد گردشگری جدید تبدیل کرده است. این منطقه در لیسبون بدون تأثیر منفی بر سایر شهرها و	Journal of Urban Regeneration and Vol. 9, 3, 283-294: Renewal	New urbanism, tourism and urban regeneration in Eastern Lisbon, Portugal شهرسازی جدید، گردشگری و شهری بازآفرینی در شرق لیسبون، کشور پرتغال	۲۰۱۵	Jose A. Torres	۵

دیگر مناطق گردشگری ایجاد گردیده است. این منطقه نه تنها به دلیل ویژگی‌های ذاتی آن، بلکه به دلیل اتصال و ادغام آن با سایر مناطق لیسیون و بقیه پرتغال، توسعه یافته است، چیزی که با کاربری سیاست‌ها در این مناطق در روند برنامه‌ریزی و در توسعه مجدد محله دنبال گردیده است به ایجاد فضاها و مناطقی که سرزنده، جذاب، قابل دسترسی، مفید و مناسب برای نیازها و خواسته‌های انواع افراد و گروه‌ها باشد کمک کرده است. این محله‌ها به دلیل آنچه به ساکنان، بخش‌های خصوصی و دولتی و گردشگران ارائه می‌دهند، پر جنب و جوش و موفق هستند.					
دستیابی به گردشگری پایدار شهری در یک بافت شهری نیاز به همکاری و	The Sustainable City VIII, Vol. 1	Urban tourism: designing a tourism space in a	۲۰۱۳	N. Giriwati, R. Homma K. Iki	۶

پاسخ‌گویی به شرایط بازار، تغییرات جمعیتی و چالش‌های سیاسی دارد. رمز موفقیت کلیدی دیگری برنامه‌ریزی شهری برای یک شهر گردشگری، ارائه تجربه متمایز برای ایجاد رضایت گردشگران از امکانات گردشگری بدون تأثیر بر محیط زیست است. یک کیفیت متمایز از یک شهر، بدون پشتیبانی کافی از مؤلفه‌های گردشگری، موفقیت صنعت گردشگری را تضمین نمی‌کند. این امکانات گردشگری نیازهای اساسی گردشگران مانند سرپناه، غذا و حمل‌ونقل و حرکت را فراهم می‌کند که از کلیدی‌ترین عوامل ایجاد یک تجربه کلی رضایت‌بخش و شاخص است. همچنین طراحی و برنامه‌ریزی شهری با دیدگاه اقتصادی مقرون‌به‌صرفه،	city context for social sustainability گردشگری شهری: طراحی فضای گردشگری در بافت شهری برای پایداری اجتماعی			
--	--	--	--	--

نقش اصلی در ایجاد منابع بی- نظیر برای گردشگری شهری و ارائه این تجربه به عموم مردم است.					
«گردشگری»، زمانی می‌تواند به‌عنوان یک ابزار بازآفرینی شهری عمل کند که عناصر اساسی توسعه گردشگری را توسعه بخشد و از این طریق به بازاریابی و ترویج آن‌ها پرداخته تا بتواند سرمایه‌های خارجی لازم را جهت افزایش درآمد و بهبود یکپارچه شرایط اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی شهر کسب نموده و شهر را براساس پتانسیل‌های بالقوة خود بازآفرینی نماید. مؤلفه‌های مکانی (نظیر جاذبه‌های تاریخی، مذهبی و فضاهای میزبانی از نمایشگاه‌ها و رخدادها)، مؤلفه‌های اقتصادی (نظیر	بازآفرینی بافت قدیم شهر آمل مبنتی بر استراتژی توسعه گردشگری و برنامه‌ریزی راهبردی سناریویی	نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی دوره ۲۰ شماره ۳	۱۳۹۴	Nourian, F., & Fallah Zadeh, S	۷

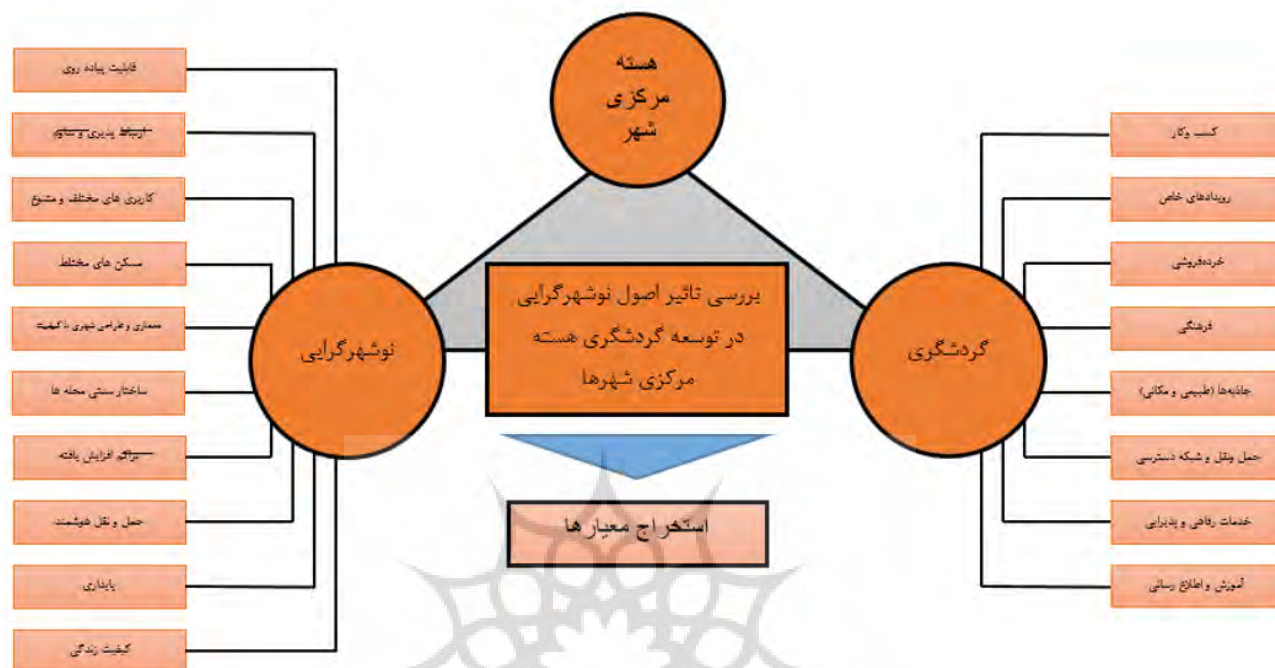
بازار و خرده-فروشی) و مؤلفه‌های فرهنگی، به ترتیب بیشترین نقش را در توسعه گردشگری بافت قدیم آمل دارا هستند.»					
«جهت بازآفرینی پایدار بافت‌های فرسوده با رویکرد نوشهرگرایی برای رسیدن به یک محله پایدار برقراری اصول اساسی نوشهرگرایی امری ضروری است. در بین سه شاخص هویت، کیفیت کالبدی و سامان-دهی دسترسی‌ها، شاخص سامان-دهی دسترسی‌ها اهمیت بیشتری نسبت به دو شاخص دیگر، از نگاه کارشناسان برای برنامه‌ریزی محلی با رویکرد نوشهرگرایی در بافت فرسوده شهر اهواز دارد.»	فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۶، شماره پیاپی ۲	امکان‌سنجی به-کارگیری اصول نوشهرگرایی در بازآفرینی پایدار محلات ناکارآمد و مسأله‌دار شهری با تأکید بر رشد هوشمند) موردپژوهی: بخش مرکزی شهر اهواز	۱۳۹۵	Mohammadi Dost, S., Khanizadeh, M., & Zilayi, Sh.	۸
«بازآفرینی بافت‌های تاریخی با رویکرد گردشگری شهری در	فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات شهری شماره ۲۷ تابستان ۱۳۹۷	برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری شهری با رویکرد بازآفرینی فرهنگ	۱۳۹۶	Pazhoohan, M., & Poormoghadam, Z.	۹

شهرهای ایران به‌طور عام و در شهر رشت به- طور خاص هم- زمان با این که به دلیل فرصت- های منحصربه- فردی که بافت- های تاریخی چه از منظر جاذبه- های کالبدی و معماری و چه از منظرآیین‌ها و سنت‌های قدیمی ممکن است داشته باشد، اما کمبودهای شدید زیرساخت‌های گردشگری و دیدگاه‌های محدود و گذرای مدیریت شهری می‌تواند از بزرگ‌ترین موانع فعال‌سازی ظرفیت‌های آن- ها باشد. بنابراین به نظر می‌رسد برنامه توسعه گردشگری در بافت‌های تاریخی شهرهای ایران، برنامه‌های بلندمدت با اولویت تأمین زیرساخت‌ها و تغییر دیدگاه‌های کوتاه‌مدت مدیریت شهری باشد.		مبنا در بافت‌های تاریخی مطالعه موردی: بافت قدیم شهر رشت			
---	--	--	--	--	--

۲٫۶ چهارچوب تحلیلی پژوهش

چهارچوب تحلیلی مورد استفاده در این پژوهش مطابق با شکل شماره ۲ می‌باشد.

شکل ۲. چهارچوب تحلیلی

زبان مشترک بین نظریه نوشهرگرایی و توسعه گردشگری گردیده است.

با پیش فرض اینکه نوشهرگرایی در توسعه گردشگری در بستر هسته مرکزی شهرهای سنتی مؤثر است، فرضیه اصلی مطابق با شکل شماره ۳ ارائه گردید.

۳ روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع بنیادی- اکتشافی است که در انجام آن از روشی توصیفی- تحلیلی ژرفانگر مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی استفاده شده است که در کنار استراتژی‌های مقایسه تطبیقی بین نظریه‌ها و نتیجه‌گیری‌های عقلانی منتج به کشف

شکل ۳. فرضیه اصلی

مختلف در یک محدوده اشاره شده است. مطابق با این نظریه که هنگامی که جوامعی که از نظر مذهبی، قومی یا اجتماعی جدا شده‌اند در فضاهای اختصاصی خود به‌تنهایی رها می‌شوند، به احتمال زیاد هنجارهای اجتماعی پذیرفته‌شده جامعه عمومی و درواقع اقتدار و قوانین آن را رد می‌کنند (Malovicki-Yaffe, 2020) و به استناد پژوهش انجام‌شده توسط Ravit Hananel و همکاران در مقاله تنوع شهری و تاب‌آوری همه‌گیر: مورد COVID-19 در سال ۲۰۲۱ همین عدم رعایت اصل تنوع در مناطقی که ارتودوکس‌های افراطی در آن مناطق به‌صورت اختصاصی ساکن هستند باعث شدت گرفتن سرعت انتشار ویروس کووید-۱۹ در این مناطق گردیده است. از سویی تأثیر COVID-19 بر اهداف سفر را می‌توان با استفاده از نظریه انگیزش هرزبرگ، ماوسنر و اسنایدرمن (۱۹۵۹) توضیح داد. به این نحو که زمانی که بحران همه‌گیری جاری مورد سنجیده قرار می‌گیرد، مزایای حاصل از سفر به نگرانی‌های ثانویه تبدیل می‌شود. بنابراین، خطرات تجربه‌شده COVID-19 ممکن است برای تصمیم‌گیری مرتبط با سفر بسیار مهم باشد که مستنداً در پژوهش استفاده از مدل سه‌جانبه ادراک ریسک (TRIRISK) برای COVID-19 در گردشگری: مقایسه بین سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ توسط جی یونگ جونگ و همکاران واکاوی و نتیجه گرفته شده است که خطراتی که به‌صورت تجربی مشاهده شده‌اند در افزایش تصمیم‌گیری به منظور اجتناب از سفر مؤثر است. در نتیجه می‌توان نتیجه گرفت که رعایت اصل تنوع در شهرها به‌عنوان یکی از اصول نوشهرگرایی، در تقویت گردشگری مؤثر است.

یا در نمونه‌ای دیگر در خصوص ارتباط اصل توسعه حمل‌ونقل عمومی (به‌عنوان یکی دیگر از اصول نوشهرگرایی) و گردشگری این گونه بیان شده است که رشد سریعی که بخش گردشگری در حال تجربه است، بسیاری از شهرهای جهان را با چالش‌های سختی مواجه کرده است؛ زیرا بسیاری از آن‌ها از ابتدا برای پذیرش تعداد زیاد گردشگر برنامه-

در امتداد این فرضیه اصلی، ابتدا ویژگی‌های هسته مرکزی شهر بررسی و بر اساس این، گونه‌های گردشگری براساس اهداف گردشگری مرتبط با گردشگری هسته مرکزی شهر و معیارهای مرتبط با هریک از گونه‌های گردشگری و زیرساخت‌های عمومی لازم استخراج گردید؛ در ادامه براساس اینکه کدام یک از اصول نوشهرگرایی می‌تواند این ویژگی‌ها را تقویت نماید، با استفاده از تعریف معیارها و یافتن کلیدواژه‌های مشترک و به روش کتابخانه‌ای و به استناد استنتاجات و یافته‌ها، جدول مربوطه ارائه شد.

۴ یافته‌ها و بحث

موضوع گردشگری تقریباً با تمامی عوامل و موضوعات دیگر جامعه بشری همچون اقتصادی، زیست‌محیطی، جاذبه‌ها، سیاست‌ها، فرهنگ، امنیت، بهداشت، تاریخ، نمادها، مذاهب، زیرساخت‌ها، تکنولوژی، بحران‌ها و غیره ارتباط مستقیم دارد. این موضوعات با شهر و زندگی شهری نیز مرتبط است و در برخی از موارد تأثیر متقابل روی هم می‌گذارند. به زبان ساده‌تر این تأثیر را می‌توان این گونه تفسیر کرد که توسعه گردشگری باعث رونق شهرها در جنبه‌های مختلف می‌گردد و از سویی توسعه شهرها باعث جذب گردشگر و رونق گردشگری خواهد شد؛ هرچند عوامل خارجی مختلفی وجود دارد که بر این ارتباط مؤثر است. به عبارتی دیگر، شهرها مکان‌های فیزیکی هستند که نیازهای گردشگران و ساکنان آن‌ها تلافی می‌کنند (Rafael Robina-Ramírez, 2021). بر همین اساس یافتن زبان مشترک بین نظریه‌های مرتبط با توسعه شهرها و توسعه گردشگری به‌عنوان هدف این پژوهش منظور گردیده است.

به‌عنوان مثال، یکی از اصول پایه در نظریه پایداری و به دنبال آن در نظریه نوشهرگرایی و سایر نظریه‌ها، تنوع است که در تعریف آن به ویژگی‌هایی همچون اجتماع طیف متنوعی از اقشار گوناگون، از سنین مختلف با درآمدهای گوناگون و فرهنگ‌های

همدیگر مطابق با جدول شماره ۵، نهایتاً به نوعی ارتباط مستقیم و مؤثر اصول نوشهرگرایی بر برخی از گونه‌های گردشگری و همچنین مؤلفه‌های زیرساختی و امکانات رفاهی پشتیبان گردشگری مطابق با شکل شماره ۴ دست پیدا کرده‌ایم.

در تفسیر جدول شماره ۵ به‌عنوان نمونه سطر اول به این صورت توضیح داده می‌شود که: منظور نمودن قابلیت پیاده‌روی با معیار جانمایی خدمات و نیازمندی‌ها به فاصله حداکثر ۱۰ دقیقه پیاده‌روی از منزل و محل کار، طراحی خیابان‌های پیاده‌مدار که از اصول نوشهرگرایی می‌باشد در راستای تقویت مؤلفه حمل‌ونقل و شبکه دسترسی می‌تواند در توسعه و تقویت حمل‌ونقل عمومی، دسترسی آسان به محصولات گردشگری و همچنین دسترسی به فضای پارکینگ مؤثر واقع شود. این موضوع با توجه به تأثیر مستقیم آن بر کاهش نیاز گردشگران به وسایل حمل‌ونقل و ایجاد انگیزه برای پیاده‌روی در هسته مرکزی شهر به منظور بهره‌مندی از جاذبه‌ها و امکانات مورد تأکید قرار گیرد.

ریزی نشده بودند. این چالش‌ها باعث بروز مشکلات زیادی از جمله در حمل‌ونقل مانند استفاده بیش از حد از شبکه‌های جاده‌ای یا حمل‌ونقل عمومی می‌شوند (Albalate et al. 2010). با در نظر گرفتن حمل‌ونقل عمومی به‌عنوان وسیله اصلی حمل‌ونقل برای گردشگران (Edelmann et al. 2014) و با توجه به فشاری که گردشگری بر زیرساخت‌های حمل‌ونقل در سراسر جهان و جلوگیری از انتشار CO2 وارد می‌کند (Gunter 2017)، تقویت حمل‌ونقل عمومی به منظور استفاده گردشگران در مقاصد گردشگری بیش از هر زمان دیگری ضروری است.

مشابه این نوع ارتباطات را می‌توان در سایر اصول نوشهرگرایی و عوامل مرتبط با گردشگری بررسی کرد. در این پژوهش، به استناد ادبیات مشترک مابین نظریه نوشهرگرایی و مؤلفه‌های بازآفرینی گردشگری از سویی و یافته اندوزی و مطالعات و بسط هریک از اصول نوشهرگرایی و گونه‌های گردشگری و مؤلفه‌ها و تفسیر و تعریف آن‌ها و تبدیل آن به معیارها و مقایسه آن‌ها با

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

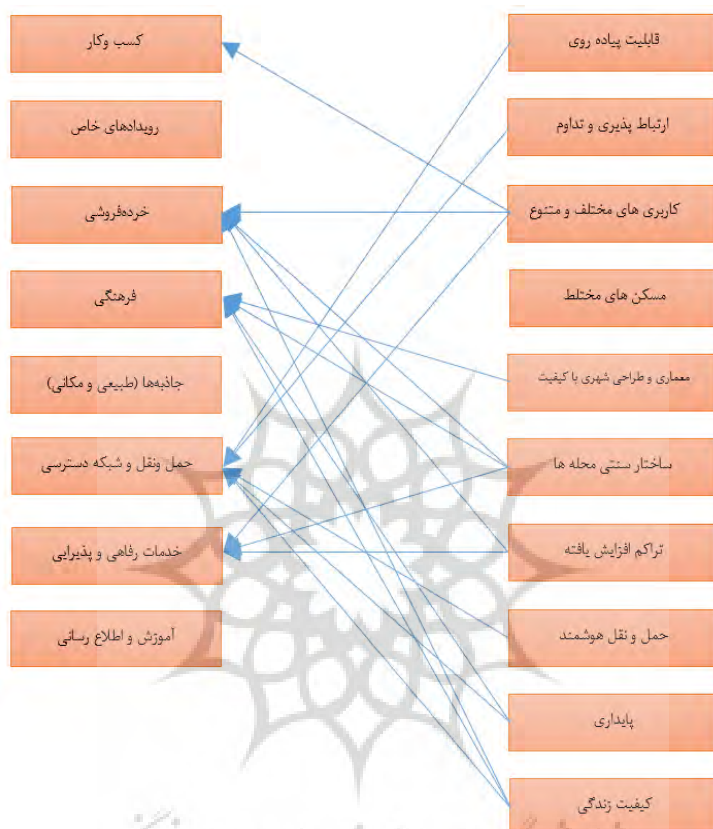
جدول ۵. جدول کشف روابط بین اصول نوشهرگرایی و گردشگری

اصل نوشهرگرایی	تعریف - معیار	گونه‌های گردشگری و مؤلفه‌ها	ویژگی‌ها و ارزش‌ها
قابلیت پیاده روی	جانمایی خدمات و نیازمندی‌ها به فاصله حداکثر ۱۰ دقیقه پیاده روی از منزل و محل کار، طراحی خیابان‌های پیاده‌مدار	حمل‌ونقل و شبکه دسترسی	توسعه و تقویت حمل‌ونقل عمومی، دسترسی آسان به محصولات گردشگری، دسترسی به فضای پارکینگ
ارتباط پذیری و تداوم	قلمرو عمومی و شبکه با کیفیت عابر پیاده، شبکه ارتباطی به هم پیوسته خیابان‌ها، سلسله-مراتبی از بلوارها، خیابان‌های کم‌عرض و کوچه‌ها	حمل‌ونقل و شبکه دسترسی	توسعه و تقویت حمل‌ونقل عمومی، دسترسی آسان به محصولات گردشگری، دسترسی به فضای پارکینگ
کاربری‌های مختلف و متنوع	طیف متنوعی از اقشار گوناگون از سنین مختلف با درآمدهای گوناگون و فرهنگ‌های مختلف، مجموعه‌ای از مغازه‌ها و دفاتر کار در یک محله، بلوک یا ساختمان	کسب‌وکار	برگزاری کنفرانس‌ها و نمایشگاه-ها، وجود مراکز تجاری بزرگ، جذب سرمایه‌گذاری خصوصی و شرکت‌های مختلف، بازاریابی و ایجاد اشتغال
		خرده‌فروشی	توسعه و تقویت فضاهای خرید و سرگرمی، فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای، بازارهای قدیمی، راسته‌بازارهای خرده‌فروشی
		خدمات رفاهی و پذیرایی	ایجاد تسهیلات رفاهی و خدماتی عمومی همچون فضاهای اقامتی، مراکز درمانی، فضای سبز، فراغت و تفریحی، سرویس‌های بهداشتی
معماری و طراحی شهری با کیفیت	معماری با مقیاس انسانی و فضاهای زیبا با تأکید بر تناسبات، زیبایی، آسایش انسانی، ایجاد حس مکان به‌ویژه در مکان‌های عمومی	فرهنگی	تأکید بر هویت مکان، تقویت و برجسته‌سازی صنایع فرهنگی، گالری‌های هنری، مراکز موسیقی، سالن‌های کنسرت و تئاتر، زبان و آداب و رسوم و سبک زندگی
ساختار سنتی محله‌ها	داشتن محدوده و مرکز مشخص، قرارگرفتن فضاهای عمومی در محدوده مرکزی، تأکید بر کیفیت قلمرو عمومی و قرارگیری کاربری‌های مختلف و رعایت تراکم‌ها در محدوده‌ای با پیاده-روی ۱۰ دقیقه‌ای	خرده‌فروشی	توسعه و تقویت فضاهای خرید و سرگرمی، فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای، بازارهای قدیمی، راسته‌بازارهای خرده‌فروشی
		فرهنگی	تأکید بر هویت مکان، تقویت و برجسته‌سازی صنایع فرهنگی، گالری‌های هنری، مراکز موسیقی، سالن‌های کنسرت و

تئاتر، زبان و آداب و رسوم و سبک زندگی			
ایجاد تسهیلات رفاهی و خدماتی عمومی همچون فضاهای اقامتی، مراکز درمانی، فضای سبز، فراغت و تفریحی، سرویس‌های بهداشتی	خدمات رفاهی و پذیرایی		
توسعه و تقویت فضاهای خرید و سرگرمی، فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای، بازارهای قدیمی، راسته‌بازارهای خرده‌فروشی	خرده‌فروشی	قرارگیری ساختمان‌های مسکونی در کنار یکدیگر، وجود خدمات عمومی و فروشگاه‌ها در محدوده پیاپی‌رو، رعایت اصول طراحی نوشهرگرایی برای طیف کاملی از تراکم‌ها از شهرهای کوچک تا شهرهای بزرگ	تراکم افزایش یافته
ایجاد تسهیلات رفاهی و خدماتی عمومی همچون فضاهای اقامتی، مراکز درمانی، فضای سبز، فراغت و تفریحی، سرویس‌های بهداشتی	خدمات رفاهی و پذیرایی		
توسعه و تقویت حمل‌ونقل عمومی، دسترسی آسان به محصولات گردشگری، دسترسی به فضای پارکینگ	حمل‌ونقل و شبکه دسترسی	شبکه حمل‌ونقل متشکل از قطارهای شهری با کیفیت که شهرهای مختلف و شهرهای همسایه را به یکدیگر متصل می‌کند، طراحی دوستدار عابر پیاده و استفاده از وسایل نقلیه غیرموتوری مانند دوچرخه، اسکوتر و ...	حمل‌ونقل هوشمند
تأکید بر هویت مکان، تقویت و برجسته‌سازی صنایع فرهنگی، گالری‌های هنری، مراکز موسیقی، سالن‌های کنسرت و تئاتر، زبان و آداب و رسوم و سبک زندگی	فرهنگی	کاهش آثار توسعه بر محیط زیست، استفاده از فناوری‌ها و تکنولوژی‌های دوستدار طبیعت، احترام به محیط زیست و اکوسیستم، بالابردن میزان بهره‌وری انرژی و استفاده کمتر از منابع طبیعی محدود، تولید محصولات از مصالح محلی و افزایش پیاده‌روی، کاهش میزان رانندگی	پایداری
توسعه و تقویت حمل‌ونقل عمومی، دسترسی آسان به محصولات گردشگری، دسترسی به فضای پارکینگ	حمل‌ونقل و شبکه دسترسی		
توسعه و تقویت فضاهای خرید و سرگرمی، فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای، بازارهای قدیمی، راسته‌بازارهای خرده‌فروشی	خرده‌فروشی		
تأکید بر هویت مکان، تقویت و برجسته‌سازی صنایع فرهنگی، گالری‌های هنری، مراکز موسیقی، سالن‌های کنسرت و تئاتر، زبان و آداب و رسوم و سبک زندگی	فرهنگی	استفاده از تمامی اصول یاد شده فوق برای دستیابی به زندگی ارزشمند و با کیفیت و خلق مکان‌هایی با اغنای روحی استفاده‌کنندگان	کیفیت زندگی

توسعه و تقویت حمل و نقل عمومی، دسترسی آسان به محصولات گردشگری، دسترسی به فضای پارکینگ	حمل و نقل و شبکه دسترسی	
---	-------------------------	--

ماخذ: نگارندگان

شکل ۴. ارتباط بین اصول نوسازی شهری و گونه های مختلف و زیرساخت های گردشگری

عمومی مانند خدمات و هم از لحاظ نیازهای روحی متناسب با اهداف سفر مانند سهولت در بازدید از اماکن تاریخی در محدوده پیاده روی تأمین خواهد شد.

برای تحلیل داده های کیفی این پژوهش، از روش تحلیل مضمون (Thematic Analysis) بهره گرفته شده و مراحل کدگذاری با استفاده از نرم افزار MAXQDA انجام شده است. این تحلیل در سه مرحله شامل کدگذاری باز، کدگذاری محوری و استخراج مضامین نهایی صورت گرفت. هدف از این فرآیند، شناسایی الگوهای معنادار در داده ها و تبدیل

در خصوص ارتباط بین پیادهمداری و گردشگری، با توجه به جذابیت هسته مرکزی شهرهای سنتی ایران به جهت وجود بافت سنتی و عناصر تاریخی که بخش عمده ای از گردشگران را که با هدف شناخت ویژگی های تاریخی و ادراک ویژگی های این شهرها سفر می کنند، جذب می کنند، با توجه به اینکه این قسمت از شهرها عمدتاً براساس پیادهمداری و قابلیت پیاده روی و خصوصیات این معیارها در طول تاریخ شکل گرفته اند، در صورت احیا و توانمندسازی هسته مرکزی شهر، گردشگری نیز تقویت خواهد شد؛ چراکه نیازهای گردشگران هم از لحاظ نیازهای

- آن‌ها به مفاهیم قابل تحلیل برای توسعه گردشگری در چارچوب اصول نوشهرگرایی بوده است.
- در این مرحله، مفاهیم کلیدی استخراج شده از متن‌ها به صورت کدهای مستقل دسته‌بندی شدند. نمونه‌هایی از کدها به شرح زیر است:
- پیاده‌مداری
 - احیای بافت سنتی
 - ارتقاء هویت شهری
 - تنوع کاربری
 - زیرساخت گردشگری

جدول مضامین استخراج شده

کدهای مرتبط	مضمون سطح دوم	مضمون سطح اول
پیاده‌مداری، حمل‌ونقل پایدار	حمل‌ونقل و دسترسی	زیرساخت شهری
احیای بافت تاریخی، ساختار سنتی	هویت فرهنگی و تاریخی	هویت و تاریخ
فضای عمومی، امنیت، تعامل اجتماعی	تنوع خدمات و فضا	تجربه گردشگر

جدول مدل مفهومی نهایی پژوهش

پیامدها (خروجی‌ها) مرتبط با توسعه گردشگری	عوامل واسطه‌ای (میان‌ی)	مؤلفه‌های نوشهرگرایی (ورودی‌ها)
افزایش رضایت و ماندگاری گردشگران	افزایش دسترسی و کیفیت فضاهای عمومی	پیاده‌مداری
تقویت برند شهری و جذب گردشگر فرهنگی	تقویت هویت فرهنگی و تاریخی	احیای بافت تاریخی
افزایش تعامل اجتماعی و مصرف گردشگری	افزایش سرزندگی و فعالیت‌های متنوع شهری	تنوع کاربری
افزایش امنیت و احساس راحتی برای گردشگران	ارتقاء حس تعلق و خوانایی فضا	ساختار سنتی محله‌ها
تسهیل تردد گردشگران در مرکز شهر	کاهش وابستگی به خودرو و بهبود دسترسی درونی شهر	حمل‌ونقل پایدار

۵ نتیجه‌گیری

شهر پدیده‌ای است که به واسطه بیشترین ارتباط آن با انسان، با تمامی نیازهای آن، از نیازهای اولیه و اساسی تا خواسته‌هایی که ریشه در سلايق انسان دارد مرتبط است. جذاب‌ترین و چالش‌برانگیزترین قسمت این موضوع زمانی اتفاق می‌افتد که علاقه‌مندی‌های انسان هم‌زمان با پیشرفت علم و تکنولوژی و در زمان‌های مختلف تغییر می‌کند؛ لذا طراحی شهری متناسب با نیاز انسان در گذر زمان

مدل مفهومی نهایی پژوهش نشان می‌دهد که اصول نوشهرگرایی مانند پیاده‌مداری، تنوع کاربری و احیای بافت‌های تاریخی، از طریق تقویت هویت شهری، بهبود زیرساخت‌ها و ارتقاء کیفیت فضاهای عمومی، می‌توانند به توسعه گردشگری شهری کمک کنند. در این مدل، متغیرهای واسطه‌ای مانند هویت فرهنگی و دسترسی‌پذیری، نقش مهمی در انتقال تأثیرات نوشهرگرایی بر گردشگری ایفا می‌کنند.

حالت عادی و عمومی جوامع که در آن مداخلاتی مانند جنگ‌ها و بحران‌ها و سیاست‌ها و اتفاق نمی‌افتد، واکاوی و نتیجه‌گیری شده است؛ از این رو این یافته‌ها در شرایط عدم ثبات سیاسی و اقتصادی و همچنین مواقع بحران و فاجعه، فاقد اعتبار می‌باشد و سخن آخر اینکه هر شهر همانند اثر انگشت هر انسان که منحصر به فرد است، ویژگی‌های خاص غیر قابل تغییر دارد که آن را از دیگر شهرها متمایز می‌کند و این ویژگی‌ها، ریشه در تاریخ، فرهنگ، اقلیم و سایر موارد دارد که این موضوع تصمیم‌گیری در مورد طرح‌های شهری با استفاده از نظریه‌های غیر بومی را با چالش جدی مواجه می‌کند که توجه اندیشمندان و صاحب‌نظران و تصمیم‌گیران کلان و خرد را در این خصوص جلب می‌کند.

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسؤول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

کلیه نویسندگان سهم یکسانی در انجام بخش‌های مختلف این پژوهش داشته‌اند.

تضاد منافع

نویسنده (نویسندگان) اعلام می‌کنند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان، از همه افراد، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکتشان در این مقاله تشکر و قدردانی می‌کنند.

از بدیهیات است. از سویی رعایت نظم و احترام به حقوق سایرین و همچنین آیندگان و حفظ اصالت و فرهنگ از دیگر ملاحظات تدوین چارچوب در قالب نظریه‌هاست. در امتداد این مباحث، تاثیرپذیری موضوعاتی که در یک بستر مشترک مانند شهر اتفاق می‌افتد، لزوم توجه به مباحث میان رشته‌ای را پررنگ می‌کند. چنانچه در متن این پژوهش اشاره شد، ارتباط مباحث نوشهرگرایی با توسعه گردشگری در بستر شهر به عنوان مکان تلاقی این مباحث مورد واکاوی قرار گرفت. اینکه ما به ازای برخی از اصول نوشهرگرایی را در مؤلفه‌های مؤثر در گونه‌های مختلف گردشگری می‌توان یافت و تأثیر این دو بر همدیگر را بررسی نمود، رسالت این پژوهش بوده است. به بیانی دیگر، هر یک از گونه‌های گردشگری نیازمند توجه و تقویت ویژگی‌ها و معیارهای خاصی است که این ویژگی‌ها ارتباط مستقیمی با اصول نوشهرگرایی دارد.

سؤال این پژوهش در بخش بحث و نتیجه‌گیری این مقاله به این ترتیب پاسخ داده شد که با توجه به مشترکات نظریه‌ها که در قالب جدول شماره ۶ استخراج گردیده است، در صورت تأکید و توجه به این اصول در هسته مرکزی شهرها می‌توان گردشگری را تقویت کرد.

با توجه به اینکه عمده روش مورد استفاده در این پژوهش، به صورت توصیفی - تحلیلی بوده و عمدتاً مباحث تئوریک را شامل می‌گردد، پیشنهاد می‌شود سایر محققان در خصوص اندازه‌گیری میزان تأثیر این اصول و مؤلفه‌ها بر همدیگر در بستر شهرهای مختلف به روش‌های کمی و کیفی اهتمام ورزند. از سویی یافته‌های این پژوهش با پیش فرض

منابع

- Albalate, D., & Bel, G. (2010). Tourism and urban public transport: Holding demand pressure under supply constraints. *Tourism Management*, 31(3), 425-433.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2009.04.011>
- Arendt, H. (1999). *The human condition*. University of Chicago Press.
- Barrera-Fernandez, D., Hernández-Escampa, M., & Balbuena Vázquez, A. (2016). Tourism management in the historic city: The impact of urban planning policies. *International Journal of Scientific Management and Tourism*, 2, 349-367.
- CNU & HUD. (2000). *Principles for inner-city neighborhoods*. Congress for the New Urbanism and U.S. Department of Housing and Urban Development.
- Giriwati, N., Homma, R., & Iki, K. (2013). Urban tourism: Designing a tourism space in a city context for social sustainability. *The Sustainable City VIII*, 1.
- Gusman, I., Chamusca, P., Fernandes, J., & Pinto, J. (2019). Culture and tourism in Porto city centre: Conflicts and (im)possible solutions. *Sustainability*.
<https://www.mdpi.com/journal/sustainability>
- Jeong, J. Y., Crompton, J. L., & Lee, K. Y. (2022). Applying the TRIRISK model to COVID-19 in tourism: A comparison between 2020 and 2021. *Tourism Management Perspectives*, 41, 100936.
<https://doi.org/10.1016/j.tmp.2022.100936>
- Malovicki-Yaffe, N. (2020). Capabilities and universalism-An empirical examination: The case of the ultra-orthodox community. *Journal of Human Development and Capabilities*, 21(1), 84-98.
<https://doi.org/10.1080/19452829.2020.1715813>
- Mohit, M. A., Ibrahim, M., & Rashid, Y. R. (2010). Assessment of residential satisfaction in newly designed public low-cost housing in Kuala Lumpur, Malaysia. *Habitat International*, 34(1), 18-27.
- Robina-Ramírez, R., & Medina-Merodio, J. A. (2021). What do urban and rural hotel managers say about the future of hotels after COVID-19? The new meaning of safety experiences. *Cities*, 117, 103492.
<https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103492>
- Steuteville, R. (2004). *New Urbanism: Comprehensive report and best practices guide* (3rd ed.). New Urban Publications.
- Hananel, R., Fishman, R., & Malovicki-Yaffe, N. (2021). Urban diversity and

- epidemic resilience: The case of the COVID-19. *Cities*, 118, 103526.
<https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103526>
- Torres, J. A. (2015). New urbanism, tourism and urban regeneration in Eastern Lisbon, Portugal. *Journal of Urban Regeneration and Renewal*, 9(3), 283-294.
- UN. (2020). COVID-19 and transforming tourism: Policy brief (August). United Nations.
https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sg_policy_brief_covid-19_tourism_august_2020.pdf
- Charter of the New Urbanism. (1996). In M. Leccese & K. McCormick (Eds.), *Charter of the new urbanism*. McGraw-Hill.
- Paumier, C. (2004). *Creating a vibrant city center* (M. Behzadfar & A. Shakibamanesh, Trans., 2010). Iran University of Science and Technology. (In Persian)
- TOURISM POLICY OF THE CITY OF WARSAW. (2017). Warsaw City Council.
- Abedi, Sh., Honarmand, E., & Seghat-Al-Islami, A. (2020). Comparative comparison of the neighborhood in Islamic Iranian cities and the neighborhood in the new urbanism: Case study of the street neighborhood and Valiasr neighborhood in Mashhad. *Urban Design Studies and Urban Researches*, 3(3), Vol. 2. (In Persian)
- Esmailpour, F. (2018). Clarification of city growth patterns with an emphasis on the strategies of intermediate development (Case study: Arak city) [Doctoral dissertation, Yazd University]. (In Persian)
- Faraj Kordeh, Kh. (2008). The position of the city center in the theories of city construction and urban planning. *Shahrdariha*, 9(89), July. (In Persian)
- Ghasemi Khoui, M. (2012). A comparative study of the development of the old and new tissues of the city based on the principles of the charter of neo-urbanism (Case study: Tabriz city) [Master's thesis, Tabriz University]. (In Persian)
- Ghorbi, M., Esmail Pour, N., & Naqvi, M. (2017). Measuring the quality of residential environment and units in urban neighborhood with focus on new urbanism principles: Case study of Hematifar neighborhood in Kerman. *Journal of Urban Research and Planning*, 8(31), 83-104. (In Persian)
- Golkar, K. (2001). Components of urban design quality. *Safa Scientific-Research Journal*, 11(32), 38-65. (In Persian)
- Haghi, M. R., Izadi, M. S., & Molavi, I. (2013). Assessment and comparison of two policies: Pedestrianization and walkability in CBDs (Case study: Hamedan CBD). *Motaleate Shahri*, 13, Winter. (In Persian)

- Heydari Sureshjani, R. (2015). Investigating the necessity of the meta-concept of Iranian Islamic neighborhood in the basic model of progress. In *5th Conference of the Iranian Islamic Model of Progress*. (In Persian)
- Mohammadi Dost, S., Khanizadeh, M., & Zilayi, Sh. (2017). The feasibility of applying the principles of new urbanism in sustainable recreation of inefficient and problematic urban areas with emphasis on smart growth (Case study: Central part of Ahvaz city). *Journal of Regional Planning*, 6(24), 215-230. (In Persian)
- Moosavi, M. S., Habib, F., & Majedi, H. (2017). Re-identification of spatial-physical characteristics of old texture of city in Iran. *Hoviat Shahr*, 10(4), 19-28. (In Persian)
- Nourian, F., & Fallah Zadeh, S. (2015). Regenerating Amol's old fabric based on tourism development strategy and scenario-based strategic planning. *Honar-Ha-Ye-Ziba, Memari-VA-Shahrsazi*, 20(3), 43-58. (In Persian)
- Pazhoohan, M., & Poormoghadam, Z. (2016). Urban tourism strategic planning using culture-led urban regeneration approach in historical part (Case study: Old district of Rasht city). *Motaleate Shahri*, 27, Summer. (In Persian)
- Poorahmad, A., & Poorahmad, A. (2013). Spatial construction of the city in Iran before and after Islam. *Sustainable City*, 1(1), 21-36. (In Persian)
- Popli Yazdi, M. H., & Rajabi Sanajerdi, H. (2003). *Theories of the city and surroundings*. Tehran: Samt. (In Persian)
- Saidi Rezwani, N. (2001). The heart of the city of knowledge and involvement. *Shahrdariha*, 34. (In Persian)
- Shakoei, H. (2000). *New perspectives in urban geography*. Tehran: Samt. (In Persian)
- Shia, I. (2002). *Introduction to urban planning*. Iran University of Science and Technology. (In Persian)